

Grzegorz Tokarz

Najważniejsze postanowienia umów i porozumień między III Rzeczpospolitą a Islamską Republiką Iranu

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 4, 9-16

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Grzegorz TOKARZ

Uniwersytet Wrocławski, Instytut Studiów Międzynarodowych

**NAJWA NIEJSZE POSTANOWIENIA UMÓW I POROZUMIE MIĘDZY
III RZECZPOSPOLITĄ A ISLAMSKĄ REPUBLIKĄ IRANU**

Streszczenie

Iran należy do najważniejszych krajów Bliskiego Wschodu. Współczesne stosunki Polski i Iranu nie mają charakteru priorytetowego. Wynika to z koncepcji geopolitycznych, jakie przyjęli politycy polscy. Podpisane umowy świadczą o tym dobitnie.

Summary

The Republic of Iran is one of most important countries in the Middle East. Nowadays, our bilateral relations with this country are not a priority. For political thinkers in Poland, Iraq is not a geopolitical aim. The agreements signed by both countries prove the latter to be the case.

Iran należy do największych i najbardziej znaczących państw Bliskiego Wschodu. Zamieszkuje go ponad 72 milionów osób, jego obszar liczy 1 648 000 km², z czego 12 tys. km² to wody terytorialne. Państwo to posiada duże złoża ropy naftowej, gazu ziemnego, węgla i innych kopaliny. Według danych z 1994 r. Iran wydobyci 171 milionów ton ropy naftowej, jest to 5,7% produkcji światowej. Za Iranem znalazł się: Kuwejt 3,2%, Irak 1,1% czy w Europie: Norwegia 3,8%, a w Ameryce: Wenezuela 4,4%. Ważnym elementem, który decyduje o sile naftowej Iranu są jego sieci przesyłowe, infrastruktura rurociągów przedstawia się następująco: skondensowanych - 7 km, skondensowano-gazowych - 397 km, gazowych 19 161 km, LPG - 570 km, ropociągów - 8 438 km, paliw przetworzonych - 7 936 km¹

Kluczowym porozumieniem, jakie zawarły ze sobą III Rzeczpospolita i Iran była *Umowa handlowa między Rzeczpospolitą Polską a Republika Islamską Iranu*, która została podpisana w Teheranie 2 października 1990 r. Strona polska i irańska zobowiązały się, że każda z nich będzie popierać kontakty gospodarcze między obydwojema krajami, nie tylko dbać o ich rozwój, ale również o ich jak największe dobro narodowe. Ważnym zapisem było to, iż towary, które stanowią przedmiotem handlu, będą posiadały standardy jakościowe takie, jakie obowiązują czy to w Iranie, czy też w Polsce. Zaznaczono w powyższej Umowie, iż strona irańska będzie sprzyjać organizowaniu różnego rodzaju targów polskich na swoim terytorium, do podobnej zasady zobowiązały się partner polski. Ustalono, że powstanie Komisja Mieszana, w skład której wejdą osoby reprezentujące Iran i Rzeczpospolitą, jej spotkania powinny odbywać się w stolicach obu państw (na przemian) na prośbę jednej ze stron. Umowa powyższa wymienia cztery punkty, którymi Komisja powinna się zajmować: jest to ocena, czy zapisy Umowy są realizowane, jakie są możliwości rozwoju wzajemnych kontaktów handlowych, analiza

¹ Iran. <http://www.msz.gov.pl/files/Informator%20ekonomiczny%20-%20pdf/Iran/Iran%2004>, 28.09.2009, por. R. Matykowski (red.): *Encyklopedia Gutenberga. Aktualizacje encyklopedyczne. Suplement do Wielkiej Ilustrowanej Encyklopedii Powszechnej Wydawnictwa Gutenberga*. t. 10, s. 181-182

waniem jakie rodki nale y podj , aby zdynamizowa wspóprac oraz przedstawianie odpowiednich zalece . Umowa powy sza zostaã zawarta na trzy lata, je li najpó niej trzy miesi ce przed jej wyga ni ciem nie zostanie przez jedn ze stron w sposób pisemny wypowiedziana, przedy a si jej wa no o rok nast pny. Wejcie w ycie tej Umowy miaõ mie miejsce 30 dni od wymiany not.²

14 listopada 2001 r. rz d polski wydaõ *O wiadczenie*, zawierajõ ono informacj o ratyfikacji przez Prezydenta Polski *Umowy o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji* (25 lipca 1999 r.) porozumienie wchodzijo w ycie od 30 pa dziernika 2001 r. Umowa powy sza zostaã podpisana w stolicy Iranu Teheranie w dniu 2 pa dziernika 1998 r.³

Stwierdzono, e oba pa stwa uznaj potrzeb pogõ bienia wspópracy gospodarczej, która przynie mo e wymierne korzy ci umawiaj cym si stronom (co wynika z ich potencjaõ gospodarczego). Strona polska stwierdziã, e b dzie pomaga obywatelom Rzeczypospolitej, którzy chcieliby inwestowa w Iranie, podobnie Ira czycy zobowi zali si , e udzieli poparcia mieszkacom Iranu pragn cym prowadzi interesy w Polsce. Przy czym inwestycje ira skie w Polsce i polskie w Iranie b d traktowane w ten sam sposób, co inwestycje rodzimych przedsi biorców. Porozumienie zawiera zapis, e istnieje mo liwo wywãszczania czy nacjonalizacji inwestycji, jakie poczyniõ obie strony w umawiaj cych si pa stwach. Jednak jedynym powodem takiego dziaãania mog by cele publiczne, przy czym wywãszczona strona musi otrzyma godziwe odszkodowanie. Wzi to równie pod uwag fakt, e ka dy z dwóch krajów mo e ponie powa ne straty w wyniku udziaõ w potencjalnym konflikcie zbrojnym czy rewolucji. W przypadku takowych strat inwestorzy polscy w Iranie i ira scy w Polsce b d traktowani tak samo, jak rodzimi przedsi biorcy. Wa ne s zapisy dotycz ce rozstrzygania sporów, w Umowie powy szej znajduje si zapis o 1) Rozstrzyganiu sporów mi dzy umawiaj c si Stron a inwestorem drugiej umawiaj cej si Strony i 2) Rozstrzyganie sporów mi dzy umawiaj cymi si Stronami. W pierwszym przypadku nale y próbowa rozwi za spór w sposób polubowny i za pomoc konsultacji. Je li nie odniesie to skutku, mo na spraw skierowa do wã ciwych s dów lub do trybunaõu arbitra owego, skõadaj cego si z trzech osób (reprezentant jednej i drugiej strony oraz przewodnicz cy, wybrany przez nich lub w przypadku braku porozumienia w tej kwestii wskazany przez Przewodnicz cego Mi dzynarodowego Trybunaõu Arbitra owego Mi dzynarodowej Izby Handlowej). W przypadku drugim, równie nale y stara si zaõtwi w drodze negocjacji i polubownie, je li jest to niemo liwe, sprawa powinna trafi do trybunaõu arbitra owego (po jednym przedstawicielu ka dej strony, którzy wybior przewodnicz cego, je li si to nie uda, nale y odwoõ si do decyzji Przewodnicz cego Mi dzynarodowego Trybunaõu Sprawiedliwo ci). Zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku decyzje Trybunaõu s wi ce dla obu krajów. Powy sza Umowa zostaã podpisana na dzie si lat, je li adna ze stron z wyprzedzeniem sze ciu miesi cy od jej wyga ni cia nie wymówi tego porozumienia, wtedy nadal ona obowi zuje. W przypadku inwe-

²Umowa handlowa mi dzy Rz dem Rzeczypospolitej Polskiej a Rz dem Islamskiej Republiki Iranu. <http://www.msz.gov.pl/bpt/documents/7253.pdf>, 28.09.2009

³ *O wiadczenie Rz dowe z dnia 14 listopada 2001 r. w sprawie mocy obowi zuj cej Umowy o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji mi dzy Rz dem Rzeczypospolitej Polskiej a Rz dem Islamskiej Republiki Iranu, sporz dzonej w Teheranie dnia 2 pa dziernika 1998*, sDziennik Ustaw+, 2002, nr 22, poz. 218

stycji, które zostały poczynione w trakcie obowiązywania Umowy, przepisy tej ostatniej obowiązują przez następnie 10 lat od jej wygaśnięcia. Podkreśli przy tym należało, że Iran zaznaczył, że Umowa dotyczy tych inwestycji, które zostały zatwierdzone przez Organizację do Spraw Inwestycji, Pomocy Gospodarczej i Technicznej Iranu, jeżeli chodzi o Rzeczpospolitą, to Umowa dotyczy wszystkich inwestycji irańskich.⁴

W dniu 14 grudnia 2006 r. ukazało się *Owiadczenie Rządowe*, w którym zapisano, iż 9 marca 2000 r. Prezydent Rzeczypospolitej ratyfikował *Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Islamską Iranu w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodów*. Powyższe porozumienie zawarto 2 października 1998 r., weszło w życie 1 grudnia 2006 r.⁵

Powyższa Umowa precyzuje istniejące podatki, których w szczególności dotyczy, są to podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych (strona polska) i bezpośredni podatek od dochodu (strona irańska). Jednocześnie nie zaznaczono, że powyższa Umowa dotyczy jedynie podatków podobnego rodzaju, które zostaną wprowadzone przez jedną ze stron w trakcie obowiązywania powyższego porozumienia, napisano w tym porozumieniu, że są podatki od dochodu uważa się wszystkie podatki, które pobiera się od całego dochodu albo od jego części, wycząc podatki od zysku z przeniesienia własności majątku ruchomego lub nieruchomego, podatki od ogólnych kwot wynagrodzeń wypłacanych przez przedsiębiorstwo, jak również podatki od przyrostu majątku.⁶

Umowa w sposób dokładny opisuje wszelkie kwestie dotyczące unikania podwójnego opodatkowania (miejsce zamieszkania i siedziba – art. 4, zakłady – art. 5, dochód z nieruchomości – art. 6, zyski przedsiębiorstw – art. 7, transport międzynarodowy – art. 8, przedsiębiorstwa powiązane – art. 9, dywidendy – art. 10, odsetki – art. 11, należności licencyjne – art. 12, zyski z przeniesienia własności majątku – art. 13, wolne zawody – art. 14, praca najemna – art. 15, wynagrodzenia członków organów spółki – art. 16, artyści i sportowcy – art. 17, renty i emerytury – art. 18, funkcje publiczne – art. 19, nauczyciele i studenci – art. 20, inne dochody – art. 21, unikanie podwójnego opodatkowania – art. 22, równe traktowanie – art. 23, procedura wzajemnego porozumienia się – art. 24, wymiana informacji – art. 25, członkowie misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych – art. 26). Podkreśli należało, że powyższa Umowa miała obowiązywać do czasu, a która ze stron nie wypowiedzi jej, przy czym nie później niż 6 miesięcy przed końcem roku kalendarzowego.⁷

⁴ *Umowa o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Islamską Iranu, sporządzona w Teheranie dnia 2 października 1998*, *Śdziennik Ustaw*, 2002, nr 22, poz. 217

⁵ *Owiadczenie Rządowe z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie mocy obowiązującej Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Islamską Iranu w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodów, podpisanej w Teheranie dnia 2 października 1998 r.*, *Śdziennik Ustaw*, 2006, nr 244, poz. 1771

⁶ *Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Islamską Iranu w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu*, *Śdziennik Ustaw*, 2006, nr 244, poz. 1770

⁷ *Ibidem*. Zauważa się, że 15 grudnia 2004 r. w Warszawie podpisano *Protokół zmieniający Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Islamską Iranu w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu*, podpisany w Warszawie 15 grudnia 2004 r. Nie wprowadziły jednak wielkich zmian do Umowy.

W czerwcu 2008 r. rozpoczął się między stronami polską i irańską rozmowy na temat podpisania *Umowy o transporcie morskim*. Obie strony uznają potrzebę współpracy w zakresie logistyki morskiej, co w tej sprawie, stwierdzono, należy wspólnie działać na rzecz rozwoju logistyki międzynarodowej. Zarówno Polacy, jak i Iracy mieli nadzieję, że dzięki podpisaniu tej umowy powstaną nowe inicjatywy współpracy morskiej między umawiającymi się stronami, w tym kontekście wymieni należy między innymi rozwijanie polskiego i irańskiego szkolnictwa morskiego, administracji morskiej itp. Projekt Umowy został parafowany przez obie strony.⁸

Przystąpienie III Rzeczypospolitej do Wspólnoty Europejskiej wiązało się ze zmianami w polityce polskiej wobec Iranu, w tym kontekście wymieni trzeba uchwałę Rad Ministrów z 23 września 2002 r., na mocy której wypowiedziano szereg umów z wieloma krajami, w tym między innymi *Umowę handlową między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Iranu z października 1990 r.*, Umowa powyższa utraciła swoją moc 28 XII 2003 r., odpowiednio o wiadczenie rządowe ukazało się w dniu 4 sierpnia 2006 r.⁹

W tym kontekście wspomnieć należy o obrotach handlowych Polski i Iranu.

Tabela nr 1. Obroty handlowe Polski i Iranu.

	2006 rok	2007 rok
Eksport	84,997 mln Euro	76,5 mln Euro
Import	20,645 mln Euro	18,8 mln Euro
Saldo	64,351 mln Euro	57,7 mln Euro

Źródło: Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Teheranie, <http://www.teheran.polemb.net/?document-55,2009-09-28>

Stwierdzić należy, że Polska do Iranu wysyła przede wszystkim metale nie-szlachetne, dobrze sprzedają się w tym kraju maszyny i urządzenia mechaniczne, Iracy kupują od Polaków także wyroby z kamienia, gipsu czy cementu. III Rzeczpospolita importuje głównie produkty pochodzenia rolnego i zwierzęcego, powodzeniem w Iranie cieszą się polskie tworzywa sztuczne i chemikalia. Zauważać trzeba, że Islamska Republika Iranu sygnalizuje, że mogłaby współpracować z III Rzeczpospolitą w dziedzinie górniczej, w tym przede wszystkim w poszukiwaniu i wydobyciu ropy naftowej i gazu ziemnego.¹⁰

W tym faktem we wzajemnych stosunkach były porozumienia między państwem polskim a Iranem dotyczące współpracy na polu kulturalnym i naukowym. 18 stycznia 1989 r. podpisano *Program wymiany kulturalnej, naukowej i naukowo-technicznej między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Iranu na lata 1989-1990*. 7 stycznia 1993 r. podpisano następny *Program wymiany kulturalnej i naukowej na lata 1993-1994*, 30 czerwca 1998 r. *Program wymiany kulturalnej, naukowej i oświatowej na lata 1998-2000*,

⁸ Międzyresortowy Zespół do Spraw Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej, *Raport z przebiegu realizacji polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 roku*, przyjęty przez KERM dnia 31 marca 2009 r. Warszawa, marzec 2009, s. 7

⁹ O wiadczenie Rządu z dnia 4 sierpnia 2006 r. w sprawie utraty mocy obowiązujących umów normujących stosunki handlowe oraz umów gospodarczych zawierających postanowienia odnoszące się do umów normujących stosunki handlowe w związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. W: „Monitor Polski” 2006, nr 75, poz. 754

¹⁰ Iran, op. cit.

a 23 stycznia 2003 r. *Program wymiany kulturalnej, naukowej i edukacyjnej na lata 2003-2006*.¹¹

O wiadczenie Rz dowe z dnia 17 lutego 2003 r. stwierdza, e zwi zanie Rzeczypospolitej Polskiej z Rz dem Islamskiej Republiki Iranu powy sz wymian b dzie trwa przez trzy lata, od 2003-2006 r. (odpowiednio w pa stwie ira skim od 1382 do 1385 r.). Odpowiednie dokumenty podpisano w Warszawie. Wej cie w ycie tego Programu przewidziano na 23 stycznia 2003 r.¹²

Ustalono odpowiedni, szczegóowy program, w dziedzinie naukowej i edukacyjnej stwierdzono, i nale y wymienia si ró norodnymi do wiadczeniami, jakie strona polska i ira ska nabyý w zakresie zmian edukacyjnych, w tym kontek cie wymieni nale y informowanie partnerów o swoich programach nauczania czy formie prowadzenia zaj dydaktycznych. Szczególnie wa na jest współpraca mi dzy szkoami polskimi i ira skimi, zarówno tymi wy szymi, jak i rednimi czy podstawowymi. W tej dziedzinie pomocne powinny by programy Organizacji Narodów Zjednoczonych, odnosz ce si do edukacji czy nauki. Zobowi zano si , e popierane b d inicjatywy, których celem ma by współpraca mi dzy ró nymi uczelniami wy szymi czy o rodkami naukowymi obu krajów. Form takowej współpracy powinno by mi dzy innymi wspólne prowadzenie ró nych projektów naukowych, wymienianie si ksi kami i artykujami o charakterze naukowym. Wa ne wydaj si wyjazdy polskich naukowców do Iranu i ira skich badaczy do Rzeczypospolitej. Mieliby oni prowadzi zaj cia ze studentami, uczestniczy w ró nego rodzaju konferencjach. Chc c wprowadzi w ycie t form współpracy Polska zobowi za si , e do czterech naukowców z Iranu rocznie b dzie mogó by uczestnikami studiów doktoranckich w Polsce (ró nego rodzaju specjalno ci), nie b dzie si od nich pobiera pieni dzy za studiowanie, przy czym nie uzyskaj oni stypendiów. Strona ira ska zobowi za si , e Polacy b d mogli rocznie skorzysta z sze ciu sta y naukowych, dzi ki którym wzbogac swoj wiedz o kulturze i j zyku perskim. Sta e te miaý odbywa si na dwóch uniwersytetach ira skich: w Teheranie i Isfahanie. Zauwa y nale y, e skorzysta z nich mogli zarówno pracownicy naukowci, jak i studenci. Sta e te miaý trwa 10 miesi cy. Jednocześnie Ira czycy zobowi zali si , e je li strona polska zgósi odpowiedni wniosek, to wy l do Polski lektora j zyka perskiego, który b dzie pracowaýna jednej ze szkóy wy szych.

Oprócz cz ci dotycz cej kwestii zwi zanych z nauki i edukacj , Program zawiera tak e dokýadne zapisy dotycz ce wymiany na piaszczy nie kultury, sztuki i informacji. Wyra ono potrzeb otwierania wystaw sztuki perskiej w Polsce i polskiej w Iranie. Szczególnie wa na wydaje si współpraca na piaszczy nie bada archeologicznych oraz konserwacji i ochrony zabytków. Powinny w tej dziedzinie partycypowa ró ne instytucje, szczególnie za , jak wymienia si w Programie, Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Organizacja do Spraw Dziedzictwa Kulturalnego Islamskiej Republiki Iranu. Podkre lono potrzeb współpracy mi dzy archiwami obu krajów, zarówno w kwestii ich udost pniania jak i wymiany

¹¹ Wykaz umów mi dzynarodowych, mi dzyresortowych i programów wykonawczych dotycz cych kultury, *Biuletyn Informacji Publicznej*. www.bip.gov.pl, 28.09.2009

¹² O wiadczenie Rz dowe z dnia 17 lutego 2003 r., w sprawie zwi zania Rzeczypospolitej Polskiej Programem wymiany kulturalnej, naukowej i edukacyjnej mi dzy Rz dem Rzeczypospolitej Polskiej a Rz dem Islamskiej Republiki Iranu na lata 2003-2006 A. D., co odpowiada latom 1382-1385 A. H., sporz dzonym w Warszawie dnia 23 stycznia 2003 r., „Dziennik Ustaw” 2003, nr 131, poz. 1217

informacji. W szeroko rozumianej dziedzinie czytelnictwa uznano potrzebę współpracy Biblioteki Narodowej w Polsce i jej odpowiednika w Iranie, a także tworzenia polsko-irańskich projektów, które dotyczą polityki wydawniczej. Inną przyczyną współpracy powinien być także film, owocem byłby tygodnie filmu irańskiego w Polsce i polskiego w Iranie, jednocześnie nie powinna nastąpić wymiana dzieł obu kinematografii, zarówno tych ambitnych, jak również bardziej popularnych (rozrywkowych). Zarówno strona polska, jak i irańska promowa swoje kinematografie na różnych festiwalach filmowych, jakie mają miejsce w Iranie i Rzeczypospolitej. W tym celu dotyczącej wspierania kontaktów między obiema stronami, oprócz ogólnikowego stwierdzenia, należy popierać te kontakty, pojawia się zapis o potrzebie zawierania umów między organizacjami sportowymi Polski i Iranu, skutkowałe one powinny wymianę trenerów czy ekip sportowych.

Zauważa się, że w powyższym Programie zapisano, że obie strony mogą podejmować także inne, niż wymienione inicjatywy z dziedziny kultury, edukacji czy nauki, jednak wcześniej należy ustalić je za pomocą drogi dyplomatycznej. Stwierdza się również, że zarówno Rzeczpospolita jak i Islamska Republika Iranu mogą, drogą dyplomatyczną, zmienić zakres, jakiego dotyczy powyższy Program, istnieją jednak pewne ramy czasowe (obowiązuje zakaz zmian na 60 dni przed końcem każdego roku - 31 grudnia).¹³

W tym akcie było *Porozumienie między Ministrem Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Ochrony Środowiska Islamskiej Republiki Iranu o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska*, w Owiadczeniu rządowym z 30 stycznia 2002 r. stwierdzono, iż 8 stycznia tego roku rząd polski zgodził się na to Porozumienie, miejscem jego podpisania był Teheran, fakt ten miał miejsce 10 stycznia 2002 r.¹⁴

Strona polska i irańska stwierdziły, że będą wspólnie działać na rzecz nieochrony środowiska. Jednocześnie nie ustalono szeregu szczegółów dotyczących tej współpracy, określono przyczyny na których odbywać się miały wzajemne kontakty. W tym spraw jest ochrona ekosystemów. W tym z tym dbanie o zachowanie fauny i flory, występujących w obu państwach. Innym w tym elementem jest współpraca w dziedzinie ochrony zasobów wody słodkiej. Również powodem kwestii jest działalność związana ze zminimalizowaniem szkód, które powstają w wyniku składowania wszelkiego rodzaju odpadów. Należy w tym kontekście wymienić różne metody pozbywania się odpadów, recykling czy tworzenie miejsc, w których można by w sposób bezpieczny te odpady składować (jak również zarządzać nimi). W tym z tym z badaniami naukowymi, w laboratoriach obu państw testuje się metody badania zanieczyszczeń, obydwie strony powinny przekazywać sobie wyniki swoich eksperymentów. W powyższym Porozumieniu wspomniano o potrzebie wspólnej pracy w dziedzinie metod, które w sposób skuteczny umożliwi ochronę zwierząt, roślin oraz życia ciwego zarządzanie terenami uznanymi za ważne dla rozwoju ekologicznego. Również w tym spraw jest, zdaniem sygnata-

¹³ *Program wymiany kulturalnej, naukowej i edukacyjnej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Islamskiej Republiki Iranu na lata 2003-2006 A. D., co odpowiada latom 1382-1385 A. H.* Sporządzony w Warszawie dnia 23 stycznia 2003 r., „Dziennik Ustaw” 2003, nr 131, poz. 1216

¹⁴ *Owiadzenie rządowe z dnia 30 stycznia 2002 r. w sprawie zwołania Rzeczypospolitej Polskiej Porozumieniem między Ministrem Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Ochrony Środowiska Islamskiej Republiki Iranu o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, sporządzonym w Teheranie dnia 10 stycznia 2002 r.*, „Monitor Polski” 2003, nr 1, poz. 2

riuszy Porozumienia, współpraca w dziedzinie odpowiedniego finansowania (mającego charakter systemowy) pomysłów, które mają chronić system ekologiczny. Pamiętajmy, że Iran jest krajem, w którym wydobywa się dużo ropy naftowej i gazu ziemnego. Wiąże się z tym kwestie związane z potencjalnym zagrożeniem środowiska, z tego też względu w Porozumieniu poruszono sprawę spopularyzowania w Iranie odnawialnych źródeł energii, takich jak wiatr czy słońce. Wiąże się z tym również potrzeba ograniczenia energii zdobywanej dzięki ropie naftowej oraz walka z zanieczyszczeniami, które ona powoduje. Podkreślono potrzebę zastąpienia w górnictwie gazem naturalnym. Powyższe porozumienie podkreśla również tak szczegółowo kwestię jak przywóz i wywóz z obu krajów roślin i zwierząt. Zostało ono zawarte na czas nieokreślony, aby móc je wypowiedzieć należy sformułować odpowiednio, pisemne zawiadomienie. W przypadku, kiedy takowe się pojawi, traci ono swoją moc w ciągu trzech miesięcy. Podkreśli przy tym należy, że projekty, które rozpoczął to w trakcie trwania tego porozumienia nie ulegają unieważnieniu czy likwidacji po trzech miesiącach, kiedy powyższe Porozumienie ulega rozwiązaniu.¹⁵

W tym akcie było Owiadzczenie Rzeczy do 24 lipca 2008 r., gęsi ono, że Prezydent państwa polskiego w dniu 30 stycznia 2006 r. ratyfikował *Memorandum o porozumieniu między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Iranu o współpracy w zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami*. Podpisano je 11 lipca 2005 r., obowiązuje od 4 lutego 2008 r. (porozumienie powyższe zostało zawarte na czas nieokreślony).¹⁶

Powyższe *Memorandum* w sposób dokładny ukazuje, na jakich przesłankach współpracować powinny obydwie strony. Kwestią fundamentalną jest zmniejszenie nielegalnego obrotu substancjami uznanymi za narkotyki, przez to ostatnie rozumie należy środki odurzające, substancje psychotropowe i prekursorzy. W tym celu należy podjąć działania, które polegają bądź na wspólnych (na arenie międzynarodowej) inicjatywach, za pomocą których można by zwalczać handel tymi środkami. W tym elemencie tego porozumienia jest zapis o przekazywaniu sobie informacji zarówno o skutecznych metodach znajdowania przemycających czy uprawianych narkotyków, jak również sposobach działania, wykorzystywanych przez producentów i handlarzy tymi substancjami. Aby w sposób efektywny walczyć z tym zakazanym procederem obydwie strony zobowiązują się do wymiany wiedzy o różnego rodzaju grupach przestępczych zajmujących się handlem narkotykami, a także o osobach, które w wyniku akcji antynarkotykowych zostały aresztowane. Odnosi się to również do przekazywania informacji o nowych szlakach przetrzutowych. W *Memorandum* stwierdza się, że strony powinny informować o nowego rodzaju narkotykach, które pojawiają się bądź na nielegalnym rynku światowym. Biorąc pod uwagę, że metody stosowane przez przemytników substancjami zakazanymi stają się coraz bardziej trudne do wytropienia, Polska i Iran zobowiązują się

¹⁵ Porozumienie między Ministrem środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Ochrony środowiska Islamskiej Republiki Iranu o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska. W: *Monitor Polski*, 2003, nr 1, poz. 1

¹⁶ Owiadzczenie Rzeczy do 24 lipca 2008 r. w sprawie mocy obowiązującej *Memorandum o porozumieniu między Rzeczpospolitą Polską a Rzeczpospolitą Iranu o współpracy w zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami*, podpisane w Warszawie dnia 11 lipca 2005 r., *Dziennik Ustaw*, 2008, nr 175, poz. 1085

do współpracy w pracach nad wytworzeniem czy to urządzeń, czy też technologii, ułatwiających wykrywanie przestępstw narkotykowych. Odnosi się to również do szkoleń, jakim podlegają instytucje i osoby walczące z tym nielegalnym obrotem (policja, straż graniczna itp.). Szczególnie w tym zakresie wymiana informacji, jakie rozwijają się w tym zakresie na przestrzeni nieustawodawstwa i wymiaru sprawiedliwości w obu krajach. Pojawił się zapis, że Iracy i Polacy mogą wspólnie zdecydować się na akcje policyjne skierowane przeciwko handlarzom narkotyków. Elementem składowym antynarkotykowej współpracy powinna być także walka z praniem brudnych pieniędzy, zarobionych na obrocie substancjami zakazanymi.

Dużo o tym w *Memorandum* po wiceprezysowaniu informacji niejawnych, obie strony wyraziły potrzebę współpracy w tej dziedzinie, a jednocześnie zobowiązały się, że nie będą przekazywać informacji niejawnych państwu trzecim (chyba że wyrazi na to zgodę strona przekazująca dane materiały).

Jednocześnie strona polska i irańska zdecydowały, że jej przedstawiciele będą się zbierać co roku, aby przeanalizować skutki współpracy w dziedzinie zwalczania narkotyków, przy czym odbywa się one również w państwie irańskim i polskim. Pojawił się również zapis o tym, że mogą być organizowane spotkania w trybie nadzwyczajnym.

W *Memorandum* wyznaczono instytucje polskie i irańskie, których zadaniem ma być współpraca w dziedzinie walki z obrotem narkotykami, po stronie Rzeczypospolitej Polskiej: 1) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, 2) Ministerstwo Spraw Instytucji Finansowych, 3) Ministerstwo Spraw Finansów Publicznych, 4) Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 5) Komendant Główny Policji, 6) Komendant Główny Straży Granicznej; po stronie Islamskiej Republiki Iranu: 1) Centrala Kontroli Narkotyków.¹⁷

Innym dokumentem jest *Owiadczenie Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lutego 2002 r.*, w którym stwierdzono, iż z dnia 21 kwietnia 1977 r. została zatwierdzona *Umowa między Rzeczypospolitą Polską a Cesarską Republiką Iranu o międzynarodowych przewozach drogowych*, sporządzona w Warszawie dnia 4 grudnia 1976 r. W dniu 1 kwietnia 1978 r. zaczęła ona obowiązywać.¹⁸

Podkreślić należy, że Iran wydaje się państwem, które ma przed sobą ogromne możliwości rozwoju. Biorąc pod uwagę jego położenie geopolityczne, potencjał surowcowy, ludnościowy czy terytorialny stwierdzić należy, że w przyszłości może być najwęższym krajem na Bliskim Wschodzie a także między innymi w Azji Centralnej. Z tego też względu należy aby nawiązać z nim jak najbliższe relacje o charakterze gospodarczo-politycznym.

¹⁷ *Memorandum o porozumieniu między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Iranu o współpracy w zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami* podpisane w Warszawie dnia 11 lipca 2005 r., *„Dziennik Ustaw”*, 2008, nr 175, poz. 1084

¹⁸ *Owiadczenie Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lutego 2002 r. w sprawie zatwierdzenia Umowy między Rzeczypospolitą Polską a Cesarską Republiką Iranu o międzynarodowych przewozach drogowych*, sporządzona w Warszawie dnia 4 grudnia 1976 r. (tekst w posiadaniu Autora)